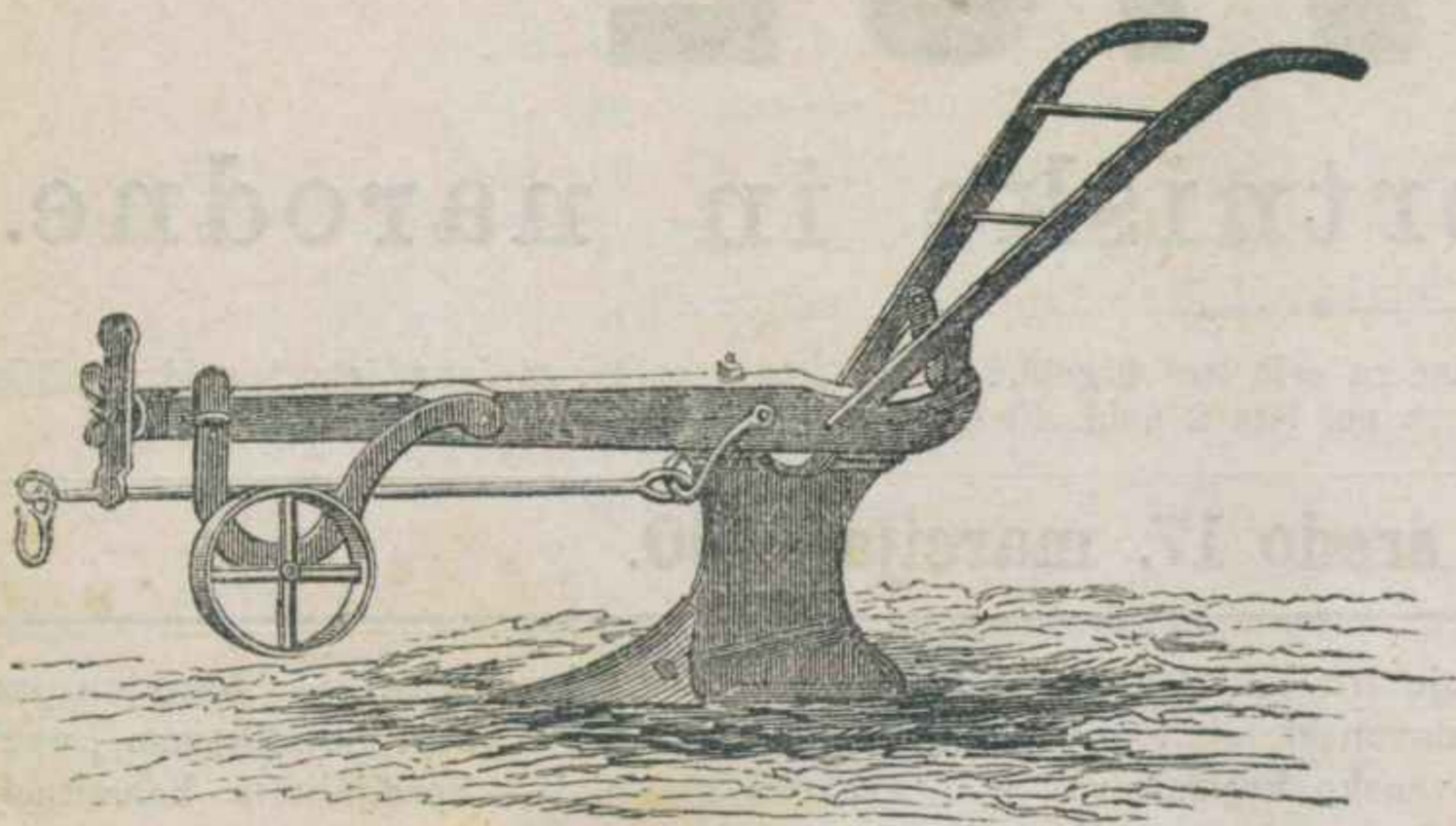

spravljaljo na vrh, kar tudi ne more, ker nima deske. Gosp. Kühne izdeluje ameriško podzemeljsko oralo, kakoršno nam kaže podoba:

Oralno teló je iz vlitiga železa, lemež enakokrakne podobe in z jeklom podstavljen. To oralo veljá 24 gld. Za manj kamnite zemlje zadostuje pa tako imenovano Hohenheimsko podzemeljsko oralo, katero veljá 21 gold., ki je izdelano iz kovanega železa in ima z jeklom podstavljen lemež.

Vse te stroje izdeluje g. Kühne v Mošonji na Ogerskem, ki je eden najodličnejših, zaupanja vreden kmetijskih velikih fabrikant. (Konec prih.)

Obrezavanje trt.

Po pravilih štajarske vinorejske šole.

Pogosto slabi rezači polovico branja ali trgatve na svojih vinjakih ali škarjah domú odnesó. Krivo tega je, da prav ne vedó, zakaj se trs vsako leto pri nas reže, in kako je treba ga prav obrezati.

Zakaj obrezavamo trs? Glavni vzrok temu je, da hranivne snovi, prihajajoče iz korenine na vzgor, napeljavamo do menj očés, kakor bi se to godilo brez obrezovanja. S prirezovanjem se toraj odpravi preveliko število očés. Nasledek temu je, da ostala očesa čvrstejša poženejo, krepkeje mladike in kabrnke nastavijo in večje in boljše grozdje dozori. Ker pa vsaka trsova sorta ne poganja enako, ampak nekatere bujneje ženejo in krepkeje v les rastejo mimo drugih, zato ima rezač na ta razloček pri trsih najpoprej ozir jemati. Al tudi ne gledé na sorto niso ene in iste vrsti trsi enako močni, na kar se tudi ima paziti, kajti skušnje so pokazale, čem močneje raste trs, tem više na mladikah nastavlja najboljše, najrodovitnejša očesa. Močni trsi kratko prirezani ostanejo navadno brez ploda. Znano dalje iz skušnje je, da mladike iz starega lesa prirastle ne rodijo. Zarad mrzlega našega podnebja pa ne moremo trsu pripuščati, da bi se tako razraščal, kakor v južnih in toplih deželah. Prisiljeni smo ga tudi zarad tega obrezovati.

Iz vsega povedanega dajo se nekatera pravila določiti, katerih pri nas ne gre prezirati brez velike škode.

Novi násad je treba kratko prirezovati, na 1 ali 2 očesi, to pa več let, navadno 4—6. Kdor tako ravná, temu se mladi trs krepko ukorenini in tako sposoben postane, da mnogo let čvrsto raste in dobro rodi. Ker naši vinogradarji tako ne ravnajo, zato jim novi nasadi pogosto ali celó spodletijo ali mnogo let hirajo.

V rodnih vinogradih je pri rezitvi gledati, ali je trs močno ali slabo v les pognal. Slabi trsi režejo se bolj na kratko, močni na dolgo, to pa tako, da se mu na-

reže nekaj lesa, ki ima roditi, nekaj pa pusti, da za drugo leto doraste v krepak les. Ne gre tedaj v enem vinogradu vse trse enako rezati. Velikoveč pri vsakem trsu se ima premisliti, zakaj se mora tako in ne drugače obrezati. Zato je res čudno, kako vinogradarji pogosto nevede otroke in ženske med rezače pošiljajo. Da mora les pri rezitvi zrel biti, to je samo ob sebi razumevno.

Trsu se pušča pri rezitvi dvojni les: eden ima letos roditi, drugi pa za prihodnje leto v rodilni les dorasti. Kot rodilni les se prirežejo rezniki, šparoni, potiči, biki, konjiči, vtikance, vlačence itd., za drugo leto pa kratki rezniki k večemu do 2 očés. Les, ki je uže rodil, se ima vsako leto popolnem potrebiti, če je prej bil narezan kot šparon, potič, bik, vtikanca itd., če je pa bil reznik, tedaj pa se vsaj prikrajša. To je potrebno, ker bi drugače trs previsoko spustili. Rodilnega lesa nareže se od lanskim mladik, ne pa od starejših, zlasti od onih ne, ki so prirastle iz starega lesa ali iz debla.

Na to pravilo se pri nas jako malo ozira, kar je pogosto krivo, da vinogradi ničesa ali malo obrodijo. Navadno narežejo šparonov itd. iz mladik, ki so na spodnjem trsovem oddelku izrastle, a te so najmanj rodovitne; zmiraj više pa režejo zmiraj krajših reznikov. Kdor tako rezati dá, temu odnesejo rezači polovico trgatve na vinjakih ali škarijah. To je lahko dokazati. Hranivne snovi gredó od korenine na vzgor in silijo proti koncem rastline nad zemljo, toraj v najvišje ali skrajne dele trsove in iščejo tukaj spremeniti se v sad. Al ker imamo tukaj vsled napačne rezitve namesti šparonov itd. samo kratke reznike, tedaj ne more trs tako obroditi, kakor bi sicer lahko. Rezniki poženejo res krepko in rastejo bujno, ali rodijo malo ali nič, ker so jim mladike izrastle iz lesnih, nerodovitnih očés.

Tukaj utegne kdo ugovarjati rekoč: jaz imam pre-slabe trse, da bi jim ob skrajnih koncih narezaval šparonov, bikov itd., tudi so mi spodnje mladike prekilave, da bi jih zamogel v reznike prirezati za drugo leto. Odgovorimo: če je tako, tedaj pa se takošen trs sploh ne reže na plod, ampak morajo mu se potrebiti vsi šparoni itd., treba ga prirezati v kratke reznike, da si do družega leta pomore. Za tako pomlajenje trsa je vselej skrbeti takrat, kedar nam previsoko narašča. V ta namen se pusti rezervni reznik na 1 ali 2 očesi mogoče nizko na trsu. Nič ne dene, če se za takošen rezervni reznik odbere mladika, ki je iz starega trsja izrastla. Tako si vinogradar najhitreje pomaga in ni se mu bati, da bi zarad pomlajenja 1—2 leti sadež od trsa celó pogrešati moral. „Gosp. priloga“.

Gospodarske skušnje.

Plesnjivi kruh.

Navadno se plesnjivi kruh, ki ni za nobeno drugo rabo več, kuretini za pičo poklada. To je zeló napačno, kajti marsikaka žival je po povžitem plesnjivem kruhu poginila. Kakor je dober kruh dobra piča za kuretino in za vso našo domačo živino, tako je nasproti plesnjiv kruh včasih prav strupen in življenju nevaren, ker po njem živino začne klati, se ji želodec ali čeva vnamejo, driska jo napade itd.; breja živina po njem zvrže. Kar pa veljá o plesnjivem kruhu, to veljá tudi o plesnjivih lanenih prešah, po katerih se naši domači živini želodec in čeva vnamejo. — Po vsem tem svarimo tedaj naše gospodarje in gospodinje, naj plesnjivega kruha, kakor je, ne pokladajo živini, ampak naj ga dadó poprej ku-

hati, kajti kuha pokonča tisto škodljivo gljivo, ki plesenj dela in tako prekuhani kruh ni več zdravju nevaren.

Gospodarske novice.

Vinski sejm v Zagrebu,

o katerem smo uže večkrat govorili, pričel se je danes in traja do sobote. Nadjamo se, da tudi mnogo slovenskih vinotržcev gre te dni v Zagreb ogledat in pokusit hrvaška vina.

Letošnjo jesen bo v Gradcu velika razstava deželnih štajarskih kmetijskih pridelkov, živine itd.

Kako važna utegne ta razstava biti za štajarske vinorejce, ako se na njo res dobro pripravijo — opominja „Gosp. priloga“ v „Slov. gosp.“ — razvidno je prvič iz tega, ker bodo najlepše živali iz cele dežele skupaj na ogled postavljene. Tako bo pred vsem jasno, ali in koliko smo v pretečenem desetletji napredovali. Pri tej priliki se bo pokazalo, ali so razna sredstva za povzdigo živinorejstva: premiranje konj in goved itd. koristila kaj ali ne. Drugič bo živinorejcem samim priložnost dana, svoje vspehe z onimi drugih primerjati, ob enem se podučiti, kaj in kje imajo svoje dosedanje ravnanje predrugačiti in zboljšati. Tretjič bode se mesarjem dala priložnost poizvedeti, kdo ima in kje se dobi dobra klavna živina; jasno bo naenkrat, koliko in kaj zmore v tej reči dežela štajarska. Ako se toraj naši živinorejci podvizajo ter razstavijo veliko in lepe živine, potem ni dvoma, da bodo deželi mnogo kupcev privabili in kmetom pomagali do potrebnih denarjev. Naj pomislijo živinorejci, da bode vsled nove postave meja zoper Rusijo in Rumunijo skoro popolnem zaprta in bodo torej mesarji velikih mest tudi na Štajarsko pogosteje prihajali klavne živine iskat in kupovat. Tako dobijo novih, a to pa domačih kupcev in jim ni treba žalovati, da je sosedna Nemčija naši živini meje zaprla.

Podučne stvari.

Národne pravljice o umnem gospodarstvu.

Naša stoletna tradicija nam je ohranila marsikatero jekleno zrno umnega gospodarstva. Sedanji svet to preveč prezira in meni, da so to le malo vredne marnje.

Naj priobčim v dokaz temu dragim bralcem „Novic“ dve pravljici, da vidijo, da ste resnega prevdarka in pomene vredni. Kako so pred nami umni gospodarji tudi znali dobro gospodariti, in kateremu svojemu sinu so kmetijo izročili, naj pove sledeča pravljica:

Nekdaj je bil oče, ki je imel tri sinove in lepo kmetijo z dobro zarašenimi gojzdi. Starejega pelje v gojzd, mu pokaže lepe smreke in ga vpraša: Kaj bi ti s temi smrekami naredil, ko bi tvoje bile? Sin mu je odgovoril: Jaz bi vse posekal ter prodal in potlej dobro živel! — Oče reče sam pri sebi: To bi ne bil dober gospodar: bom srednjega sina jutri poskusil. Zdaj gresta domu. Drugi dan pelje oče srednjega v gojzd. Ko prideta do lepih smrek, mu jih oče pokaže in ga vpraša: Kaj bi ti s temi smrekami naredil, ko bi tvoje bile? Sin mu je odgovoril: Posekal bi jih in lepa poslopja bi postavil, taka, kakor jih imajo v mestih. — Oče reče sam pri sebi: Ti tudi ne boš za gospodarja; bom najmlajšega jutri poskusil. Potem gresta domu. Tretji dan reče oče najmlajšemu: Danes pa ti pojdi z mano v gozd! Gresta. Ko prideta do lepih smrek, oče sina

vpraša: Kaj bi ti s temi smrekami naredil, ko bi tvoje bile? Sin odgovori: Pustil bi jih, da bi rastle, zato, ker so tako lepe. Oče reče: Ti imaš prav, tebi bom dal kmetijo. Ti boš dober gospodar! Na to gresta domu in oče mu izroči kmetijo.

Druga pravljica, ki kaže, da je treba kmetu umnosti in marljivosti, se tako-le glasi:

Bila sta dva kmeta; eden je bil premožen, drugi ubožen; prvi je dobro gospodaril, drugi pa slabo; prvi je ob pravem času vsejal, dobro pognojil in kamenje z njive spravljal; drugemu pa ni šlo delo spod rok, on je prepozno vsejal ali pa še nič, slabo gnojil, in kamenja ne z njive spravljal. — Vprašal je svojega sosedo, kako on gospodari, da mu vse po sreči gre. Gotovo je mislil, da zna oni coprati, ker mu ni hotel povedati. Tedaj gre gospoda fajmoštra vprašat; oni mu obljubijo, da bodo enkrat k njemu prišli in mu polje blagoslovili, da bo potlej rodovitnejše. Gosp. fajmošter pridejo; gredó po njivah, jih blagoslavlja z besedami: „gnoj na njivo, kamenje z njive!“ kropijo in kadijo ter mu povedó, kedaj in kaj more na to in to njivo sejati, kako pognojiti in kamenje z njive spravljeti. Kmet je vse to storil. Sedaj mu je polje začelo dobro roditi, kakor sosedu, in kmalu je bil bogat. Nikoli pa ni blagoslova pozabil: „gnoj na njivo, kamenje z njive!“

Gašpar Križnik.

Národno blagó.

Doneski k slovanski mitologiji.

Spisuje Davorin Trstenjak.

V.

Kačji kralj.

Našel sem med slovenskim ljudstvom pravljice o kačjem kralji. Na Jurjevo kačji kralj zbere vse kače okoli sebe. One se okoli njega ovijejo lik klobčeču, in le sikajoče glave ven lukajo. Kačji kralj ima zlato krono in bleščeče oči, da od bleska se temna noč razsveti. Krono so kačjemu kralju skovali peklenščeki. Po letu, kedar je vroče, gre se kačji kralj kopat, krono odloži na zeleno trato, in srečen je ta, ki jo ukrade in ž njo uide. Skusil je enkrat pastir, ki je videl kačjega kralja kopati se, s krono uiti, a kačji kralj zasiče, in neizmerno dosti kač pribeži, ki se okoli pastirja ovijejo, in vso kri izzizajo, tudi goveda so mu kače poklale.

Druge pravljice govore o beli kači, ki ima žlahni kamen na glavi. Ta kamen se sveti ko solnce, in pravijo, da takošen kamen na kresovo iz solnca pade.

Znamenito je, da take povesti imajo tudi Latvičani. Pri njih se kačji kralj veli: uzikuningas, kar pomenja: ôžji knez. Litovsko-latovski jezik rabi za izraz kača: ôze, ôžis, uze = sansk. ahi za aghi, pers. ažis, lat. ang-v-is, starosl. ꙗꙗь (beri: anžь — onžь) novosl. ôž, s predstavljenim: v — vôž*) (primeri: slepovož, Blindschlange), nemški: unke. Kuningas pa = staroslov. князь (knez), novosl. knez.

Po litovskih pravljicah se na Markovo toliko kač okoli „uzikuningasa“ nakopiči, da je kup velik, kakor navel (Heuschober). Na Markovo ne orjejo, ker

*) Gorenci in Korotanci govore tudi: gôž ali guž, in glasnik g je tukaj tako predstopil, kakor v besedi gorenjski: gun = un — on, ille. Tudi Pohorci pred vokale radi stavijo glasnik: g, in lahko slišiš govoriti: Garnuš, za: Arnuš = Arni, Jernej.